

*В. А. ГОЛЯН, аспірант
(Луцький державний технічний університет)*

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ РАЦІОНАЛЬНОГО ЛІСОКОРИСТУВАННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Наукові праці МАУП, 2003, вип. 7, с. 27–28

Раціональне лісокористування є основою збереження та відтворення лісових ресурсів. Важливе значення при цьому мають управлінські чинники, які визначають важелі впливу на цей процес. Найбільш дієвими каталізаторами ресурсоекономних тенденцій, якщо вони є достатньо обгрунтованими, виступають фінансові важелі. Сукупність останніх, а також способів і методів переливу грошових ресурсів у системі лісових відносин формує фінансовий механізм лісокористування. Якщо розглядати його як предмет дослідження, то йтиметься не про фінансові аспекти регулювання лісокористування, а про інтегровану чітку систему стимулювання раціонального використання лісосировинного потенціалу, де перегляду потребують і податкові регулятори, і цінова політика, і митні тарифи, і система грошових відшкодувань, і ринок фіктивного капіталу.

У наш час ті фіскальні підйоми, що використовуються згідно з лісовим кодексом, не мають стимулюючого впливу на лісокористувачів внаслідок їх недостатнього економічного та методичного обгрунтування, відсутності чітких розмежувань щодо бази оподаткування, суперечностей у міжбюджетних відносинах. Отже, необхідно кардинально змінити систему оподаткування використання лісових ресурсів шляхом запровадження диференційованої ренти на землі лісового фонду, підвищення плати за деревину на пні, введення додаткових зборів на експорт чорнових заготовок найбільш ліквідних порід, підвищення частки податкових надходжень до місцевих бюджетів у структурі загальнодержавних податків, прискорення процесу пільгового оподаткування та державного субсидування тих господа-

руючих суб'єктів, які спеціалізуються на лісо-розведенні.

На процесі лісокористування вкрай негативно позначаються недоліки цінового регулювання регіональних ринків деревини. Так, підприємницькі структури, які мають значний фінансовий та технічний потенціал, у значних обсягах купують у лісогосподарських підприємств чорнові заготовки ліквідної деревини і продають її за кордон за світовими цінами, отримуючи при цьому значний прибуток. І ця тенденція з кожним роком набуває все більшого розмаху. Керівники підприємств у пошуках живих грошей без надмірної тяганини не втримуються перед спокусою продажу якомога більших обсягів деревини, а це й є причиною нераціонального та виснажливого лісокористування. Тому необхідно шляхом підвищення цін на чорнові заготовки цінних порід дерев обмежити можливості підприємницьких структур займатися сировинним експортом, тим самим стимулюючи їх до організації виробництва якісної продукції (меблів, будівельних матеріалів, європіддонів), що мала б попит на зовнішніх ринках. Крім того, для обліку операцій і зменшення зловживань на регіональному ринку деревини необхідно централізувати торгівлю нею шляхом створення лісової біржі, де продавалася б і місцева деревина, і продукція лісопереробки вітчизняних підприємств, і деревина з Росії, і продукція німецьких, фінських та польських фірм.

Ефективний перелив фінансових ресурсів у найприбутковіші галузі лісового комплексу неможливий без створення дієвої системи руху портфельних інвестицій, а це можна забезпечити за умов створення корпоративних структур та акціо-

нерних товариств, акції яких розповсюджувалися б на регіональному фінансовому ринку. Вони відзначалися б певною ліквідністю, адже наявність недеревної сировини завжди давала б підприємствам лісогосподарського комплексу грошову виручку, і насамперед валютні надходження.

У перехідний період повинно зберігатися і бюджетне фінансування лісовирощування, що зумовлене відсутністю в даний час ринкової інфраструктури, відповідної економіко-правової бази для вільного товарообміну продукції лісовирощування, різних платних послуг, пов'язаних з використанням лісу в соціально-культурних цілях. Бюджетне фінансування лісовирощування має зберігатися і на підприємствах лісового господарства, зосереджених у суворих умовах (степ, окремі райони лісостепу), надмірно вис-

нажених лісах з незначними обсягами лісоексплуатації, а також в лісах природоохоронного призначення, де рубка лісу з екологічних міркувань заборонена*.

Оцінюючи викладене, доходимо висновку, що ефективний фінансовий механізм раціонального лісокористування у наш час не може базуватись як на чисто ринкових засадах, так і на засадах командної економіки. Лише завдяки вмілому поєднанню цінових, кредитних, податкових важелів, визначених централізовано і таких, що породжені ринковими силами, можна сформувати результативний регулюючий механізм, що стимулював би посилення лісовідновних тенденцій і обмежував прояви нерационального, а в багатьох випадках "хижацького" використання лісосировинного потенціалу.

* Антоненко І. Я. Формування плати за лісові ресурси та фінансове забезпечення їх відтворення // Економіка природокористування і охорони довкілля: Зб. наук. пр. / Ред. кол. Б. М. Данилишин (відп. ред.) та ін. — К.: РВПС України НАН України, 2000. — С. 193–199.